

DEFINICJA TEOLOGII PASTORALNEJ

F.X. Arnold

Teologia pastoralna – ściśle teologiczna refleksja nad działalnością pasterską Kościoła i jej głównymi formami (słowo – sakrament – duszpasterstwo w szerokim znaczeniu).

Wypracowywanie i ocena form głoszenia ewangelii oraz realizacji zbawczego dzieła Chrystusa w teraźniejszości i na przyszłość.

Naukowa refleksja nad przeszłością i niezmienną istotą Kościoła, ale też nad jego teraźniejszością będącą początkiem budowania w przyszłość.

Zasada formalna (czyli reguła uzasadniająca i określająca i istotne elementy i prawa dotyczące zbawczego pośrednictwa Kościoła, inaczej duszpasterstwa) – „**zasada Bosko – ludzka**”

1. działalność Kościoła prowadzi do międzyosobowego spotkania między człowiekiem i Bogiem w Chrystusie (dialog międzyosobowy; personalistyczna koncepcja przepowiadania słowa Bożego i udzielania sakramentów)
2. Równowaga elementu Boskiego i ludzkiego (ani przesadny teocentryzm ani antropocentryzm)
3. Zakorzenie w chrystologii (Chrystus jest Bogiem i człowiekiem; łączą się w nim harmonijnie dwie natury Boska i ludzka)

ks. Franciszek Blachnicki

„Pośrednictwo zbawcze [czyli duszpasterstwo] Kościoła musi być sprawowane w tym celu i w taki sposób, by uobecniało udzielanie się Boga w Chrystusie przez słowo i sakrament oraz warunkowało wolne przyjęcie tego udzielania się w Duchu Świętym przez wiarę i miłość dla wzrostu Kościoła”

Zasada formalna: „**zasada personalistyczno – dialogiczna**” / lub „**personalistyczno – chrystologiczna**”

Jan Paweł II, Adhortacja apostolska *Pastores dabo vobis* 57

„Jak każda inna, również formacja duszpasterska dokonuje się poprzez dojrzałą refleksję oraz zastosowanie w praktyce i przeniknięta jest swoistym duchem, który stanowi dla niej zasadniczy punkt oparcia, źródło energii bodziec do rozwoju.

Konieczne jest zatem studium **określonej dyscypliny teologicznej — teologii pastoralnej, czyli praktycznej, będącej nauką refleksją o codziennym wzrastaniu Kościoła, w mocy Ducha Świętego, w kontekście historii; a więc o Kościele jako „powszechnym sakramencie zbawienia”, jako znaku i żywym narzędziu zbawienia Jezusa Chrystusa, działającym przez słowo, sakramenty i posługę miłości.** Teologia pastoralna nie jest tylko umiejętnością, zespołem wskazań, doświadczeń i metod. Ma status pełnoprawnej dyscypliny teologicznej, ponieważ czerpie z wiary zasady i kryteria działalności duszpasterskiej Kościoła w historii; Kościoła, który „rodzi” każdego dnia Kościół, jak to trafnie ujmuje św. Beda Czcigodny: „*Nam et Ecclesia quotidie gignit Ecclesiam*”. Wśród tych zasad i kryteriów szczególnie ważne miejsce zajmuje ewangeliczne rozeznanie sytuacji społeczno-kulturalnej i kościelnej, w której prowadzona jest działalność duszpasterska.

Wiedzę, zdobytą dzięki studium teologii pastoralnej, należy wykorzystywać w zastosowaniach praktycznych, to jest w określonych formach posługi duszpasterskiej, które kandydaci do kapłaństwa powinni podejmować stopniowo i zawsze w zgodzie z innymi obowiązkami, jakie nakłada na nich formacja. Mowa tu o „doświadczeniach” duszpasterskich, które mogą przyjąć formę prawdziwej „praktyki duszpasterskiej”, trwającej nawet przez dłuższy czas i wymagającej systematycznej weryfikacji”.

KONCEPCJA TEOLOGII PASTORALNEJ

1. Teologia pastoralna jest nauką (jedną z dyscyplin teologii) ponieważ:

- * posiada jednolity przedmiot badań,
- * posiada własną metodę badań,
- * stosuje precyzyjny, naukowy język,
- * jest uporządkowanym metodycznie zbiorem uzasadnionych naukowo twierdzeń,
- * posiada **charakter praktyczny** (formułuje praktyczne wnioski i postulaty odnośnie duszpasterskiej działalności Kościoła), toteż nazywa się ją także teologią praktyczną.

Teologia pastoralna nie jest jedynie zbiorem praktycznych wskazań dla duszpasterstwa (swoistym vademecum duszpasterstwa), budowaniem „techniki duszpasterzowania”.

2. Przedmiotem badań teologii pastoralnej jest realizacja posłannictwa Kościoła, życie i działalność Kościoła jako wspólnoty Ludu Bożego. Przy czym różni autorzy kładą różne akcenty i zwracają na różne aspekty owej działalności, np. eklezjologiczne, prakseologiczne, budowanie wspólnoty, wartości antropocentryczne, społeczno polityczne. Refleksja pastoralna zmierza do opracowania kryteriów, wskazań, postulatów dotyczących praktycznej działalności Kościoła celem jej nieustannej dynamizacji.

3. Teologia pastoralna jest nauką refleksją nad podmiotem działalności kościelnej.

W historii różnie określano podmiot działalności kościelnej:

- * F.S. Rautenstrauch – duszpasterz jako funkcjonariusz państwowy;
- * J.M. Sailer – duszpasterz jako współpracownik Chrystusa Dobrego Pasterza;
- * W okresie „klerykalistycznym” – duszpasterz podmiotem duszpasterstwa, wierni przedmiotem jego oddziaływań;
- * A. Graf – cały Kościół: duchowieństwo i laikat
- * F.X. Arnold – zdecydowanie sprzeciwia się traktowania laikatu jako jedynie przedmiotu oddziaływania ze strony duchowieństwa.

Współczesna koncepcja:

Podmiotem działalności Kościoła są:

- * wszyscy członkowie Ludu Bożego włączeni doń poprzez chrzest – (hierarchia, świeccy, zakonnicy);
- * cała wspólnota wierzących i każdy z jej członków osobno (papież, biskupi, prezbiterzy, diakoni, świeccy itd.);
- * różne społeczności kościelne (stowarzyszenia, ruchy, wspólnoty);
- * poszczególne organy i instytucje Kościoła (Stolica apostolska, diecezja, parafia, proboszczowie, wikarzy, przełożeni itd.)

Wszyscy członkowie Kościoła są **jednym choć wewnętrznie różnicowanym** podmiotem działalności Kościelnej. Pełnią w stosunku do siebie wzajem i całego Kościoła misję służebną i komplementarną (wzajem uzupełniają się dla dobra całości).

→ JEDNOŚĆ POSŁANNICTWA I RÓŻNORODNOŚĆ POSŁUGIWANIA

4. Cel teologii pastoralnej

Różne koncepcje historyczne celu teologii pastoralnej:

- * F.S. Rautenstrauch – pozostaje w sferze przyrodzonej, moralizowanie w oparciu bardziej o ludzkie doświadczenie przygotowanie duchownych bardziej do roli urzędników państwowych niż spełniania funkcji pasterskiej (wyprowadzony nie tyle z Objawienia co z zadań państwa);
- * Nurt „klerykalistyczny” – wypracowywanie skutecznych środków do „ratowania dusz”;
- * Nurt teocentryczny – służba realizacji zbawczego dzieła Chrystusa;
- * Współczesne ujęcie eklezjologiczne
 - kształtowanie samoświadomości aktualnie działającego Kościoła w oparciu o naukowe kryteria;
 - nieodzowne do skutecznego planowania działalności Kościoła we współczesnej epoce i na przyszłość;
 - formowanie duszpasterzy i świeckich apostołów, przygotowanie ich do posługi w Kościele.